

megjelent a gettósítási kormányrendelet. A szomszéd községekből be-
szállított, valamint sok helybéli zsidót a városi téglagyárban helyezték el.
A gettósítási hirdetményt egész Abaúj-Torna vármegyében egy nappal a
begyűjtés kezdete előtt tették közhírré. Az ilyen hirdetmények jellegzetes
példánya a következőket tartalmazta:

Április hó 28-án, 18 óra után Kassa város területén – a téglagyári tábor kivé-
telével – zsidó személy nem tartózkodhat. Kivételt képeznek azok, akiket a la-
kásuk szerint illetékes rendőr- vagy csendőrrjárőr ugyanezen a napon laká-
sukban további intézkedésig meghagyott és külön névjegyzékbe foglalt. Min-
den más zsidó jelentkezni tartozik ugyanezen a napon 17 és 19 óra között a
téglagyár átvevőbizottsága előtt. Azokat a zsidókat, akiket ez időpont után a
hatóság a város területén talál, azonnal letartóztatja és internálja. Ismételten
szigorúan figyelmezteti a rendőrkapitány a város lakosságát, hogy aki zsidó
személyt vagy vagyonát a fenti időpont után a lakásában vagy bárhol rejtget,
azt letartóztatja és internálja.⁸⁸

Abaúj-Torna vármegye zsidó közösségeinek gettósításában Schell Pé-
ter főispáné és Fáy Barna alispáné volt a vezető szerep. Kassa városában
Endre László közeli politikai elvbarátja, Pohl Sándor polgármester vezé-
nyelte az intézkedést.⁸⁹ Maga mögött tudhatta a rendőrség készséges
közreműködését, így például Demkó Mátyásét, Fehérvári Tiborét és kü-
lönösen Horváth György rendőrkapitányét. Utóbbinak Csatáry László, a
téglagyári gettó parancsnoka segédkezett. Ez a gettó volt egyúttal az Aba-
új-Torna vármegyei zsidók bevagonírozási központja is. A parancsnokság
egy darabig Szóó Tibor felügyelőkarnok kezében volt. Horváth az
Eichmann-féle *Sonderkommando* tagjának, Schmidtsiefen SS-Ober-
sturmführernek és Sárvári Jenő csendőr ezredesnek a segítségével válasz-
totta ki a gettó színhelyét. Ők hárman alkották a mentesítési és egyéb
ügyekkel foglalkozó hármass bizottságot. Egy forrás szerint a műveletek
során kitűnt még Schönzierer SS-Obersturmführer, valamint Vasvári
csendőrzvezető is. A beszámolók szerint valamennyien kiélték szadiszt-
ikus hajlamaikat az értéktárgyak felkutatása, illetve a bevagonírozás so-
rán.⁹⁰ A helyi Zsidó Tanácsot dr. Kolos Ákos vezette, tagjai voltak: dr.
Berger Dezső, Garai Sándor, Görög Arthúr, Spira Ignác, Roth Ignác és
Ung Jenő. Mint más, nagyobb gettóknál, itt is gettórendészek segítségé-
vel ügyelt a Zsidó Tanács a gettó belső rendjére.

Az Abaúj-Torna vármegye szomszédos községeiből származó zsidó-
kat a város két külvárosi téglagyárában gyűjtötték össze. Ide kerültek
Bárcaza, Kisida, Mindszent, Nagyida, Szepsi, Szikszó, Téhány, Tiszalök
és Torna zsidó lakosai.⁹¹ A gettóból vagy a téglagyárakból szinte lehetet-
len volt megszökni. Amikor egy mindenki által Gizinek nevezett 17 éves
zsidó lányt megöltek, mert szökni próbált a téglagyárból, meztelen testét